

JENNY SIIMON

6. II 1905—3. IV 1982

HEINO PEDUSAAR

Jenny Siimoni monograafias on talle kui õpetajale pühendatud mahukas peatükk „Võrrandisüsteem”. Mõneti lihtsustatud sõnastuses võiks sellekohane definitsioon kõlada: *Võrrandisüsteemi moodustavad kaks või enam võrrandit, mille lahend peab kõiki nendes esinevaid tundmatuid üheaegselt rahuldama.*

Miks just selline täppisteadustest laenatud pealkiri, niisiis võrrandisüsteemid, ja pealegi vokaalpedagoogikasse siiratuna? See pole mingi suvaline irdmõte, sest laulukunsti õpetamine ja selle õppimine ei ole tegelikult midagi muud, kui selge matemaatika, ainuõigete lahendite leidmine paljude võrrandite loendamatute tundmatutega süsteemile. Variante varjub selles abrakadabras lõputult ja eks siin kuuluvadki marjaks ära õpetaja kogemused.

Tõsi, samas ei saa ega tohigi õppurite isiksusi ühe ja sama margapuuga vaagida. Tagantjärelepilk kinnistab teadmise, et Jenny Siimon oskas targalt lahendada kõiki lauluõpetuses peituvaid võrrandisüsteeme. Pealegi terve koolkonna rajajana, sest tema õpilased jätkavad tegusalt ka õpetajatena.

Henn Eerikult on selle kohta tabav tsitaat: „Meelde jääb Jenny Siimoni väide, et kui sul kord on juba oma õpilased, siis alles mõistad, mida tähendab laulmise õpetamine!”

Aleksander Arderi õpilasi Tallinna Konservatooriumis Jüri Barsov, kellest sai hiljem laulukateedri juhataja mitmes Venemaa mainekas muusikakõrgkoolis, avar dab sama mõtet. Vokaalpeda-

googi tegevuse muudab keerukaks mitu seika. Algaja laulja ei saa harjutustundidesse kaasa võtta täpselt hääle pandud pilli, nagu näiteks viiuldaja. Ka ei õnnestu asendada katkenud häälepaela, nagu kulunud pillikeelt... Jenny Siimon neid pillikeeli ei kulutanud ja häälepaelu ei katkestanud. Tema õpetamistöö oli üles ehitatud lauljahakatisse edasiviimisele tasa ja targu — vokaalse aluspõhja kindlustamisele sellises pedagoogilises süsteemis, mis ei tarvitsenud õpilasele võibolla tundudagi kuigi ootuspäraselt tõtliku arenguna. Mis seal salata, sellest jottus teinekord isegi äraarvamatuid lühiühendusi. Mõneski jüngris tärkas kahtlus nii enese suutlikkuses kui õpetajagi oskustes...

Viis aastakümnet konservatooriumis tegutsenud pedagoog oma aja kõige väljapaistvamate tegevlauljate hulgas ei jõudnudki professoritiitlini. Toonases Eesti NSVs valitsenud olustikku silmas pidades pole põhjust raske aimata. Jenny Siimon oli korduvalt käinud täiendusõpingutel Hitleri-Saksamaal (kus tegelikust eesmärgist, õppimisest, kasvas sujuvalt välja sootuks kaasõppurite õpetamine). Hiljem viljeles ta koos võimude silmis kahtlasevõitu renomeega organisti Hugo Lepnurmega koguni tollal tabuks kuulutatud kirikumuusikat — mis sellest, et suure klassikapärandi maastikul. Esinemisvõimaluste ahendamiseks oli sellest põhjust enam kui küllalt.

Samas on see kõigest dotsent jätnud meile mitme professori jagu tõeliselt võimekaid järglasi: Ludmilla Domb-

Jenny Siimon
1936. aastal.

Foto TMMi kogust

rovska, Henn Eerik, Linda Kõogard-Toomsalu, Ellen Laidre, Teo Maiste, Lehte Mark, Mati Palm, Liidia Panova, Jelena Solovjova, Aino Soosaar, Heino Rikas, Klaudia Tiidus, Silvia Urb ning nende kõrval teisigi hinnatud soliste, ansambliste, pedagooge ja tõhusaid jõude kutseliste kooride ridadesse. Oli aeg, kui üsna mitmed tollase RAMi lauljad otsisid ja leidsid õpetust just Jenny Siimonilt: Verner Gerretz, Georg Metssalu, Harri Vasar. Oli teisigi. Sama võib kinnitada ka kunagise Eesti Raadio segakoori ja meesansambli liikmete kohta.

Jenny Siimoni nimi on loendamatuid kordi seisnud kontserdikuulutustel ja kavalehtedel – 1930-ndate algusest seitsmekümnendateni. Tal oli eriliselt mahukas repertuaar vanast klassikast kuni nüüdisloominguni, eelistatult eesti heliloojate teosed.

Seda lauljat ei saa (nüüd veel ainult helisalvestistel) ära vahetada ühegi teisega. Tal oli varuks „kolmekordne ulatus“, mis haaras vabalt „põhjatu“ kontraldis, mahlaka metsosoprani ja koguni draamatilise soprani tessituuri. Mäletan sellega seoses isegi üht kurioosset seika.

Keegi võhikuvõitu arvustaja kontaktee-
rus kord laulja kohta täiendava teabe
saamiseks minuga ja... pidas lauljatori
ehtsaks sopraniks, imetledes samas ta
eriliselt kandvat madalat registrit!

Jenny Siimoni ja Hugo Lepnurme
kunsti sai nautida tõelist suurt muusikat
mõistev publik meist peamiselt „ida
pool”, sest hermeetiline raudeesriie vä-
listas duo esinemise teises võimalikus
geograafilises suunas. Samas oli see tan-
dem alates sõja lõpust alaliseks publiku-
magnetiks kõikjal Nõukogude Liidus,
kus vaid leidus vähegi kasutuskõlblik
orel. Triumfaalsed kontserditurneed
kõrgusid suursaavutusteks, mida vane-
ma põlvkonna muusikasõbrad meenu-
tavad harduses seniajani.

Statistika näitab, et Jenny Siimon oli
tegelikult ainus Eesti interpret, keda
neil aegadel kutsuti Moskva ja Lenin-
gradi kõige hinnatumatesse kontserdi-
saalidesse esinema täismõõduliste
muusikaklassikale pühendatud soolo-
õhtutega. Veelgi enam, Jenny Siimon oli
esimene laulja, kes hakkas meie kontser-
dilaval esitama vokaaltsükleid terviku-
na: Schubertit, Schumanni, Dvořákit,
lisaks eesti heliloojate uudisloomingut,
ning püsipartneriteks Anna Klas, Heljo
Sepp ja Bruno Lukk. Sellele lisandus so-
leerimine vokaalsümfooniliste suurvor-
mide ettekannetel.

Tänaseni peetakse Jenny Siimoni
omaaegseid Bachi salvestisi igati arvesta-
tavaks stiilietaloniks. Harukordne vo-
kaalne stabiilsus andis lauljatarile võima-
luse veel hilises eas olla oodatud külali-
ne kõikjal, kus oli aastakümnete jooksul
publiku südamesse kinnistunud.

Jenny Siimoni hääl oli ürgolemuselt
võimas, kuid selle mastaabikus, targalt
varjatud võimsusevaru tuli täpselt do-
seeritud kulminatsioonide loomiseks
esile ainult erandjuhtudel. Samas aval-
das publikule sageli erilist mõju – ja
põhjendatult – tema *piano* koos laitma-
tult viimistletud fileerimisoskusega ka

kõrgeimas tessituuris, just see, mille
kohta teadjamad kinnitasid: „Pole või-
malik!”

Põhiosas pidi Jenny Siimon paraku
jääma kontserdi- ja oratooriumilauljaks.
Kuid ooperiski jõudis ta – vaegnägija!
– anda mitmeid mõjuvaid töid peami-
selt staatilisemates rollides, nagu Azu-
cena Verdi „Trubaduuris” ning Krah-
vinna Tšaikovski „Padaemandas” ja
Njanja „Jevgeni Oneginis”; samuti Lem-
me Eugen Kapi „Tasuleekides”, Rosalia
Eugen d’Albert’i „Madalikus”, kuid ka
kõigi metsosopranite krooninumbris,
Georges Bizet’ ooperi „Carmen” nimi-
osas. Tagatipuks tuleb eriti rõhutada, et
harva esineva lavasaavutusena esitas ta
(küllap ennast ületades ja tohutu tree-
ningu hinnaga) kogu sellele tegelasku-
jule ette nähtud koreograafia.

Siin sobib veel viidata Krahvinna
laulukesele ooperist „Padaemand”, mis
talletati helilindile ja -plaadile kunstni-
ku hiliseas, aastakümneid pärast ülesas-
tumist selles ooperis. Helirežissöör **Asta
Kuivjõgi** mäletab seda nii: *Kui sain tea-
da, et pean salvestama siis juba üsna eaka
ja aktiivsest esinemisest loobunud Jenny Si-
imoniga seda äärmiselt nõudlikku karakter-
pala, kartsin, kas sellest üldse midagi välja
tuleb. Kuid ta tuli südilt mikrofonile ette
ning... kõik piirdus üheainsa, vokaalselt ja
interpretatsiooniliselt täiusliku võttevarian-
diga! Ei mingit kordamist, ei mingit lindi-
lappimist, iga pisemgi noot oli omal kohal
otsekui valatud...*

Jenny Siimoni kooliaeg möödus Nar-
vas. Kooli, kus Jenny (tollal Kossar) õp-
pis, juhatas võrdlemisi põhjalikult laul-
mist tudeerinud Jüri Välbe. Seal ka esi-
mesed näpunäited hääleseades ja eks
samast algaski tulevase lauljatori esine-
miste jada: *Varsti hakkasin „Võitleja” sel-
sis teatrit tegema, isegi operetti. Aga juhuste
ahel sai peatselt juurde veel ühe lüli. Narvas
asutati muusikakool, kus minuga hakkas
tööle hiljem Tallinnas hea maine omanda-
nud laulupedagoog Veera Nedremskaja.*

Jenny Siimon ja Hugo Lepnurm filmimise ajal Rõuge kiriku ees 1974. aastal.

Narva „Võitleja“ teatrilaval tulid koguni esimesed esinemised ooperis, kus kandvatesse osadesse kutsuti „Estonia“ soliste Karl Otsa, Alfred Sällikut, Benno Hansenit, teisisi. Lavastati isegi Verdi „Traviata“ ja Rimski-Korsakovi „Maiöö“, lisaks mitmeid populaarseid laulumänge.

Menu ei jäänud tulemata ja asjatundjad soovitasid, et lauluõpingud peaksid jätkuma juba Tallinnas, muidugi konservatooriumis. 1930. aastal seisiski Jenny Siimon vastuvõtukomisjoni ees. Aga õpingutega kaasnes omamoodi rekord, ta jõudis Aino Tamme klassis diplomini kiirkäigul, napi kahe ja poole aastaga. See sai teoks kavala nipiga. Siimonid hakkasid kodukohas Toilas pidama suvepansioni, võttes kostile ainult konservatooriumi õppejõude. Nii said suvepuhkuse kõrvalt teoreetilised ained ke-

nasti klaariks. Nii palju mu õpihimu ikka hinnati, et vabastati kallist õppemaksust. Eelarve oli väga pingeline, kodus ikkagi kaks väikest last ja mehe maamõõtjapalk ei lubanud kuigi lähedat äraelamist. Nii hakkasin esinema Tallinnas Merepuiesteel asuvas väga nooblis ja soliidses programmiga restoranis „Must Kass“. Pidin seal lavale tulema varjunime all, ametlikult ei tohtinud tolle-aegsed konservatooriumiõpilased niisugustes kohtades ega mujalgi avalikult üles astuda. Küllap midagi ikka aimati, aga et esines „Aino Laine“, polnud kellelgi soovi vahele sekkuda ja minult teenimisvõimalust ära näpata. Huvitav, et seal laulsin ikka klassikat, Schumannist „Carmenini“, sekka ka mõned meeleolulaulud.

Peatselt pärast konservatooriumi lõpetamist sai sooloesinemisi jätkanud Jenny Siimonist juba laulupedagoog, es-

Jenny Siimon
Krahvinnana
Tšaikovski ooperis
„Padaemand”.
„Estonia”, 1957.

malt Gertrud Kapp-Ruckteschelli eramuusikakoolis, kuid 1940. aastast juba Tallinna Konservatooriumis.

Moskva Konservatooriumi kauaaegne professor, helilooja **Nikolai Rakov** on meenutanud: *Olen pidevalt suure huviga jälginud Jenny Siimoni tööd õpilastega. Vokaalpedagoogika on mulle kui varem lauluklassides töötanud kontsertmeistrile üsna tuttav ja nii saingi võrrelda mitmeid õpetamismeetodeid Jenny Siimoni omaga. Võrdlus ei tulnud iialgi tema kahjuks. Olin hämmelduses selle väljapaistva lauljatarite pedagoogitalendist. Jäi mulje, et ta suudab laulma panna isegi inimese, kellel polegi häält... Aga sellist klassikainterpreeti nagu tema ei kohta terve maailma vokalistide hulgas kuigi sageli.*

Selle kunstniku elutöö elab edasi kaheti: tema õpilastes ja helisalvestistena.

Leinajärelsõnas 1982. aastal tões ta õpilane **Teo Maiste**: *Jenny Siimon oli inimene, kes pühendas kogu elu ja hinge meie muusikakultuurile. Ta oli õpetajana väga nõudlik ja inimesena oma hoolealuste suhtes äärmiselt tähelepanelik. Meie Lauluema töömeetod oli lihtne ja selge, ta ei sundinud õpilasi kunagi forsseerima ja kiirustama, kõik arenesid loomulikku teed pidi, mitte ennast ületades. Ka pidas ta oma õpilastel pärastpoolegi silma peal, külastas nende etendusi ja kontserte ning alati oli tal varuks mingi suunav sõna.*